

1

BENESTAR ECONÒMIC I DISTRIBUCIÓ DE LA RENDA

RESUM

En aquest apartat s'analitza el nivell de benestar econòmic de les llars balears i es posa l'èmfasi tant en el valor mitjà dels indicadors d'aquest benestar econòmic com en la distribució entre les llars amb més recursos i les que en tenen menys. L'aportació principal d'aquest apartat respecte de memòries anteriors és que s'amplien els indicadors de benestar, ja que, a més del nivell de consum, s'utilitza un indicador del nivell de despesa en l'habitatge. Addicionalment, s'analitzen ambdós indicadors tant en termes nominals com descomptant-ne l'efecte de la inflació.

Els resultats plantegen una situació general d'augment del nivell de benestar en el període que s'estudia, (1998-2001), el qual es fonamenta en un augment del nivell de consum, acompanyat d'una reducció de les desigualtats relatives globals i de la pobresa. Els resultats són robustos a la utilització dels diferents indicadors.

1.1.

INTRODUCCIÓ

En els informes de les memòries del CES del 2002 (p. 98-103) i del 2003 (p. 369-380) sobre el benestar econòmic, la distribució de rendes i la pobresa, s'analitzaven els elements fonamentals del benestar econòmic a partir del nivell de consum en termes reals i la manera com es distribueix entre la població. Quant al nivell de consum, se'n comparava el valor per a les llars balears i per a la resta del territori espanyol. L'anàlisi de la distribució de rendes en general i l'abast del tram amb menys recursos determinat per la línia de la pobresa també s'enfocaven a partir del nivell de consum, del qual es descomptava l'efecte de la inflació.

L'actual informe de la memòria corresponent al 2004 pretén avançar en el coneixement del benestar econòmic i de la distribució de la renda de les llars balears en diversos aspectes.

En primer lloc, atès que el nivell de benestar que aporten els diferents béns és dissemblant, d'acord amb el caràcter de bé necessari o de luxe, una primera aportació del treball consistiria a desagregar el nivell de consum total en les diferents categories

que el componen (despesa en aliments, resta de béns no duradors i béns duradors). La idea de fons és que un mateix nivell de consum total desagregat de manera distinta entre aquestes tres categories de consum suposaria un nivell de benestar econòmic diferent. Així, doncs, aquesta memòria enriqueix l'anàlisi de les anteriors amb l'anàlisi desagregada del consum de les llars, per al conjunt tant del període disponible com de l'evolució temporal.

Una segona aportació de l'informe del 2004 rau en les variables que s'utilitzen per calcular la distribució de rendes i les línies de pobresa. En les memòries anteriors s'anàlizaven la distribució de rendes i el percentatge de llars per sota de la línia de la pobresa a partir d'un indicador de consum que en descomptava l'efecte dels increments de preus, és a dir, el consum mesurat en termes reals. La hipòtesi implícita, habitual en els treballs d'economia d'aquest estil, és que l'increment de preus afecta de la mateixa manera totes les llars, amb independència del nivell de recursos. En aquest informe, s'hi incorpora un nou indicador, complementari del que s'emprava en les memòries anteriors, que consisteix a utilitzar el nivell de consum sense descomptar-ne l'efecte de la inflació. En la mesura que l'increment dels preus dels béns consumits pels trams de població amb més i amb menys recursos no coincideix, la inflació podria haver incidit en els valors de desigualtat relativa de la renda. Com en les memòries anteriors, els valors obtinguts per a les Illes Balears es comparen amb els de la resta de comunitats autònomes i també es

fa l'anàlisi per a les Balears i per a Espanya al llarg del període disponible.

Finalment, una tercera aportació del present informe de l'any 2004 és que s'amplien els indicadors de benestar. En efecte, mentre que l'anàlisi del nivell de consum (tant descomptant-ne la inflació com no descomptant-la'n) implica centrar-se en una «variable flux», que palesa el nivell de recursos disponibles en un determinat moment del temps, en el present informe també s'anàlitzava una «variable estoc», que reflectiria els recursos disponibles acumulats en el passat. En concret, l'indicador proposat seria el valor de l'estoc de l'habitatge: mentre que l'habitatge és un dels principals actius que trien les llars per acumular recursos, i el valor del qual ha estat sotmès a increments destacats en els darrers anys,¹ l'anàlisi de la distribució de recursos utilitzant el valor de l'estoc de l'habitatge oferiria una visió complementària a la del nivell de consum.

La base de dades i la metodologia que s'han fet servir són les mateixes que en les memòries anteriors. D'aquesta manera, la base de dades utilitzada és l'enquesta contínua de pressuposts familiars (en endavant, ECPF): l'ECPF és una enquesta trimestral representativa de la població espanyola, que elabora l'Institut Nacional d'Estadística (INE) amb l'objectiu de calcular els pesos dels diferents béns i serveis de consum en el pressupost de les famílies, que posteriorment s'empen per calcular l'índex de preus de consum (IPC). L'espai temporal de l'ECPF disponible comprèn el

1. Vegeu: Naredo, J. M.; Carpintero, O.; Marcos, C. (2002), «Los aspectos patrimoniales en la coyuntura económica actual: nuevos datos e instrumentos de análisis», *Cuadernos de Información Económica*, 171 (novembre-desembre), p. 26-46.

període 1998-2001. En la mateixa línia de la metodologia plantejada en informes anteriors, la unitat d'anàlisi és la llar —i no els individus—, de manera que s'obvien les decisions intrafamiliars.² Quant a la unitat de recursos utilitzada, s'ha optat per la despesa —i no els ingressos—, ja que ofereix un grau de representativitat major respecte de les dades de la comptabilitat nacional³ i també reflecteix una aproximació major a la renda de les llars a mitjà termini.⁴ D'altra banda, atès que com més alt és el nombre de membres major és el valor de les variables analitzades —per exemple, el consum de les llars—, aleshores s'han homogeneïtzat les llars comparant-les en termes d'equivalent per llar.⁵

La resta de l'apartat sobre el benestar econòmic dels ciutadans balears s'ha estructurat en quatre seccions. En la segona secció es planteja quin és el nivell de consum de les llars de les diferents comunitats autònomes, així com alguns dels factors principals que poden explicar la diferència que s'observa en el consum de les llars balears respecte de la resta de comunitats autònomes. En la tercera secció es comenta quina és la distribució relativa de rendes, mentre que en la quarta

secció, dedicada a la pobresa, es tracta la qüestió del percentatge de llars que es troben per sota del llindar de suficiència relativa establert.⁶ L'apartat acaba amb una secció de conclusions.

1.2.

EL NIVELL DE CONSUM PRIVAT

El primer indicador de benestar econòmic fa referència al nivell de consum equivalent mitjà per llar, referent globalment a tot període analitzat, 1998-2001. El valor que es deriva de l'ECPF per al total de les llars situa el consum de les llars balears un 9,9% per sobre de la mitjana nacional, que pren un valor 100 de referència. Un element remarcable quan es compara la situació econòmica de les llars balears respecte de la de la resta de comunitats autònomes amb valors alts de renda per càpita és que l'alt nivell de consum relatiu de les llars balears s'aconsegueix mitjançant una incorporació al mercat laboral superior a la de les llars de la resta del territori espanyol. (Vegeu el quadre III-1 i especialment la columna 2.)⁷

2. Cal dir que utilitzar informació de llars privades implica deixar de banda les persones institucionalitzades (llars de gent gran, individus empresonats, etc.); de la mateixa manera, una part dels individus de major edat passen a viure amb els fills si no tenen prou recursos. Tots aquest casos suggereixen que els valors de desigualtat i de pobresa obtinguts constitueixen llindars mínims.

3. Vegeu: Pou, L.; Alegre, J. (2002), *La Encuesta Continua de Presupuestos Familiares (1985-1996): Descripción, Representatividad y Propuestas de Metodología para la Explotación de la Información de los Ingresos y el Gasto*. Fundación para la Investigación Económica y Social, FUNCAS (Documento de Trabajo núm. 172).

4. Vegeu: Pou, L.; Alegre, J.; Oliver, J. (2005), «El exceso de sensibilidad del consumo al ciclo económico. Un análisis microeconómico para el caso español», *Revista de Economía Aplicada* (propera publicació).

5. El consum equivalent d'una llar es calcula dividint-ne el consum pel nombre de membres de la llar, segons l'escala de l'OCDE, la qual cosa suposa que el primer adult computa una unitat, la resta d'adults (majors de catorze anys) computen com a 0,7 unitats i els menors de catorze anys computen 0,5 unitats.

6. En l'elecció dels indicadors de desigualtat de rendes i de pobresa s'ha seguit l'Informe de síntesi 2002 de la Comissió Europea.

7. En les anteriors memòries del CES es plantejà que una segona via justificativa del relativament alt nivell de consum per càpita de les llars balears és precisament que el nombre de membres és inferior a la mitjana espanyola.

QUADRE III-1. DESPESA PRIVADA MITJANA PER LLAR PER CA (1998-2001)

	Despesa equivalent per llar (1)	Nre. perceptors d'ingressos (ocupats + jubilats) (2)	% llars amb capacitat per estalviar (3)	Despesa en aliments [% despesa s/ despesa total] (4)	Despesa en no duradors [% despesa s/ despesa total] (5)	Despesa en duradors [% despesa s/ despesa total] (6)
Madrid	121,37	1,55	0,17	25,8	64,2	9,8
Navarra	116,41	1,58	0,23	25,9	58,1	15,9
País Basc	115,65	1,66	0,25	29,2	58,9	11,7
Catalunya	112,60	1,70	0,25	29,7	59,2	11,0
Illes Balears	109,92	1,67	0,13	27,2	60,9	11,8
Aragó	103,82	1,53	0,25	28,4	58,5	12,9
Cantàbria	103,82	1,59	0,15	29,4	58,5	11,9
La Rioja	100,76	1,62	0,27	29,9	59,2	10,7
Ceuta i Melilla	100,38	1,39	0,20	27,5	54,5	17,8
Espanya	100,00	1,56	0,21	29,3	58,5	12,2
Astúries	99,24	1,68	0,25	31,1	54,7	14,1
Com. Valenciana	97,33	1,60	0,20	28,9	58,0	13,0
Castella i Lleó	94,27	1,42	0,31	30,3	58,0	11,5
Illes Canàries	92,37	1,55	0,09	26,8	59,0	14,0
Múrcia	91,60	1,54	0,18	30,2	56,5	13,1
Galícia	89,69	1,74	0,13	32,6	55,2	12,0
Andalusia	87,79	1,42	0,19	29,9	57,9	12,1
Castella-la Manxa	85,50	1,45	0,17	30,8	56,8	12,2
Extremadura	74,43	1,29	0,22	33,1	54,2	12,5

Font: Elaboració pròpia a partir de l'ECPF.

Nota: La mesura de consum de la columna (1) correspon al consum total, duradors inclosos.

Les unitats monetàries estan mesurades en termes reals de 1997.

Més enllà de l'estructura econòmica balear, que es tradueix en un nivell de remuneració salarial inferior a la mitjana estatal i que obliga a una incorporació laboral major per tal de mantenir els nivells alts de consum, sembla interessant analitzar quina és la tipologia dels membres de la llar que s'incorporen al mercat laboral de manera diferencial en un grau major a les

Balears. Mentre que la taxa d'activitat laboral dels caps de família és bastant homogènia a tot l'Estat, hi ha una major heterogeneïtat en la incorporació del sustentador secundari (normalment, la dona) i dels fills. Com és obvi, doncs, les repercussions a mitjà termini són força diferents d'acord amb el fet que la incorporació diferencial es basa en el sustentador

secundari o en els fills, quan aquests darrers podrien optar a augmentar la qualificació curricular i millorar, així, les opcions d'un nivell de benestar millor a mitjà termini.

A banda de la major participació laboral, un segon element indicatiu del major esforç que les llars balears han d'esmerçar és la capacitat de mantenir un nivell de consum alt, alhora que presenten una important capacitat d'estalviar. Sobre aquest aspecte, la columna 3 del quadre III-1 mostra que el percentatge de llars balears que estan en condicions d'estalviar és del 13,4%, mentre que la mitjana espanyola és del 21%. En aquest sentit cal observar que les dades de la major part de comunitats autònomes amb nivells alts de consum mostren una capacitat d'estalvi major que les balears. Així, doncs, les dades plantegen que una part del major consum de les llars balears es finança mitjançant l'endeutament, fet que les fa més sensibles a l'evolució de les condicions de finançament. Un reflex d'aquesta situació, el presenta la distribució percentual de la despesa total en les tres grans categories de béns: els aliments, la resta de béns i serveis no duradors i la despesa en béns duradors. Mentre que el patró de les llars balears en termes del percentatge del pressupost que destinen a aliments i a la resta de no béns duradors és el que es podia espe-

rar —és a dir, un percentatge més baix com més riques són les llars en el cas dels aliments i un percentatge més alt en el cas de la despesa en béns i serveis no duradors—, en el cas dels béns duradors (compra de cotxes, ormejos domèstics, etc.) el percentatge inferior il·lustra, efectivament, unes capacitats de compra pitjors.

1.3.

DISTRIBUCIÓ DE LA RENDA

L'indicador utilitzat per analitzar la desigualtat relativa de les rendes és l'índex de Gini. (Vegeu el quadre III-2.)⁸

Com s'ha esmentat en la secció introductòria, l'anàlisi de la distribució de rendes de la memòria del 2004 s'ha ampliat i, a més de la variable de la despesa utilitzada en els informes anteriors, s'hi ha inclòs també un indicador del valor de la despesa en habitatge de les llars.⁹ Igualment, ambdues variables s'han analitzat descomptant-ne l'efecte de la inflació i sense descomptar-l'en. Tot i que no totes les llars disposen d'habitatges en propietat, sinó que n'hi ha que els lloguen, la teoria econòmica planteja que, sense restriccions financeres ni l'existència de distorsions en el mercat de l'habitatge

8. L'índex de Gini pren valors entre el zero i la unitat. El valor zero correspondria a una distribució perfectament igualitària: és a dir, que per exemple el 10% de població amb menys recursos tingués el 10% del consum equivalent total. El valor unitari ens indicaria que tots els recursos estarien en possessió d'una sola llar (la més rica). D'aquesta manera, com més baix és l'índex la desigualtat relativa és menor, i a la inversa.

9. El valor de la despesa en habitatge s'obté d'un doble càlcul en funció del règim de propietat dels habitatges. En el cas de les llars que viuen en règim de lloguer, el valor correspon als pagaments que fan en termes de lloguer, que es recullen en l'ECPF. En el cas de les llars amb l'habitatge en règim de propietat, en l'ECPF es demana a les llars que valorin quant s'hauria de pagar pel seu habitatge en cas que es llogàs. És el que es coneix com a valor imputat de l'habitatge. Per a una aplicació d'això, vegeu el treball: Kurz, C.; Hoffmann, J. (2004), «A rental-equivalence index for owner-occupied housing in West Germany 1985 to 1998», *Discussion Paper*, núm. 08/2004, Deutsche Bundesbank.

QUADRE III-2. LA DISTRIBUCIÓ DE RENDES PER CA (1998-2001)

	Indicadors en termes reals		Indicadors en termes nominals	
	Despesa per adult equivalent (1)	Despesa en habitatge (2)	Despesa per adult equivalent (3)	Despesa en habitatge (4)
Andalusia	0,290	0,336	0,294	0,338
Aragó	0,271	0,326	0,276	0,328
Astúries	0,254	0,334	0,259	0,334
Illes Balears	0,281	0,296	0,284	0,302
Illes Canàries	0,315	0,346	0,318	0,347
Cantàbria	0,259	0,337	0,262	0,335
Castella i Lleó	0,295	0,338	0,298	0,339
Castella-la Manxa	0,278	0,308	0,282	0,310
Catalunya	0,254	0,325	0,258	0,325
Com. Valenciana	0,278	0,329	0,283	0,331
Extremadura	0,279	0,330	0,283	0,331
Galícia	0,278	0,334	0,283	0,345
Madrid	0,280	0,317	0,283	0,319
Múrcia	0,268	0,339	0,275	0,342
Navarra	0,266	0,291	0,270	0,294
País Basc	0,236	0,285	0,242	0,287
La Rioja	0,265	0,316	0,270	0,319
Ceuta i Melilla	0,314	0,346	0,315	0,346
Espanya	0,282	0,348	0,287	0,350

Font: Elaboració pròpia a partir de l'ECPF. La variable de consum correspon a la suma de la despesa en aliments i no duradors.

per polítiques públiques que afavoreixin una de les dues opcions (posseir en propietat l'habitatge *versus* llogar-lo), els individus haurien d'estar en una situació d'indiferència a l'hora de decantar-se per una de les dues opcions.¹⁰ D'altra banda, l'anàlisi de la distribució de les rendes basada en una «variable estoc» com la del valor dels actius immobiliaris acumulats aporta informació de la situació econòmi-

ca pretèrita i és un indicador dels recursos a mitjà termini de la llar, per la qual cosa resulta un indicador complementari interessant dels valors obtinguts mitjançant la «variable flux» conformada pel nivell de consum.

El quadre III-2 mostra els valors de desigualtat per al conjunt del període 1998-2001. Tal com s'ha destacat en les memò-

10. Vegeu: Dipasquale, D; Wheaton, W. C. (1996), *Urban Economics and Real State Markets*, Prentice Hall, New Jersey.

ries anteriors, un primer element estructural quan s'utilitza l'indicador de la desigualtat de rendes a partir del nivell de consum és el nivell més baix de desigualtat relativa que presenten les llars balears de l'ECPF per comparació al conjunt espanyol. De tota manera, no s'hi observen diferències substancials, especialment si es té en compte l'efecte de la correlació negativa entre la desigualtat i el nivell de renda que es palesa per al conjunt de comunitats autònomes en l'informe del 2003 i que hauria de dur a valors encara més baixos de desigualtat relativa a les Balears. D'altra banda, les dades de l'ECPF ens mostren que l'efecte dels preus no distorsiona d'una manera significativa els valors de desigualtat. (Compareu les columnes 1 i 3 del quadre III-2.) En altres paraules, l'efecte dels preus en la interacció amb la composició de la despesa de les llars balears no sembla que afecti de manera especial els valors de l'índex de Gini.

Quant a la distribució de rendes basada en la despesa de les llars en habitatge (columnes 2 i 4 del quadre III-2), sobresurten cinc qüestions. En primer lloc, tal com es podia esperar atesa la insuficient eficiència dels mercats de capitals i immobiliaris, l'índex de Gini obtingut per a totes les comunitats autònomes és més alt quan s'utilitza la despesa en habitatge que amb l'indicador de consum que habitualment s'utilitza en la majoria de treballs.¹¹ En aquest sentit, l'anàlisi de les dades de l'ECPF suggereix una correlació positiva entre el percentatge de llars en règim de lloguer i l'índex de desigualtat quan es comparen els valors per comuni-

tats autònoms. Dit d'una altra manera: les dades semblen reflectir que l'opció de lloguer sol implicar un nivell d'habitatge inferior al desitjable atès el nivell de recursos d'aquelles llars. En segon lloc, el valor de desigualtat obtingut a partir de la despesa en habitatge és substancialment més baix per a les llars balears de l'ECPF que per a la mitjana nacional. Així, l'índex de desigualtat de les llars balears és de 0,296, quan la despesa en habitatge es calcula en termes reals, enfront del valor de 0,348 de la mitjana nacional. En tercer lloc, els valors són força semblants quan se'n descompta l'efecte de la inflació i quan es calcula en termes nominals.

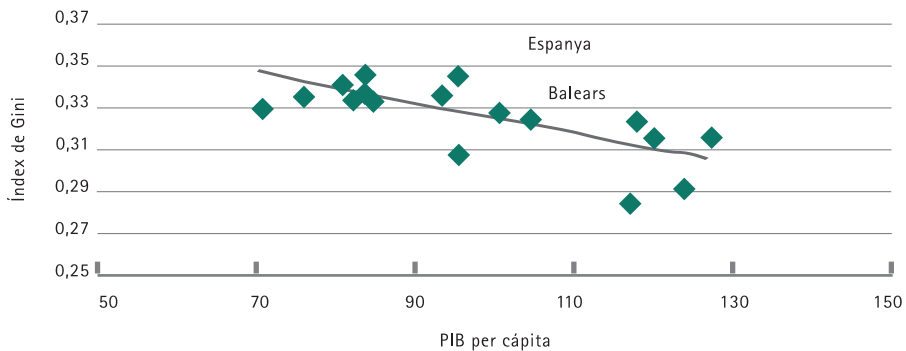
En quart lloc, de la mateixa manera que s'ha mostrat en memòries anteriors per a la variable del consum, el gràfic 1 il·lustra que hi ha una correlació negativa entre l'índex de Gini basat en la despesa en habitatge i el nivell de PIB per càpita. (Vegeu el gràfic III-1.)

Dit d'una altra manera: el creixement del poder adquisitiu podria ajudar a reduir les diferències en la despesa en habitatge. Finalment, com es podia esperar, hi ha una clara correlació positiva entre els valors de desigualtat obtinguts i l'indicador de consum i el de despesa en habitatge.

Un element complementari al fet d'obtenir un valor de l'índex de Gini inferior al del conjunt espanyol és analitzar si la millor distribució de rendes és extensible a tots els trams de rendes o si, al contrari, es deu a alguns trams concrets. (Vegeu el gràfic III-2.)

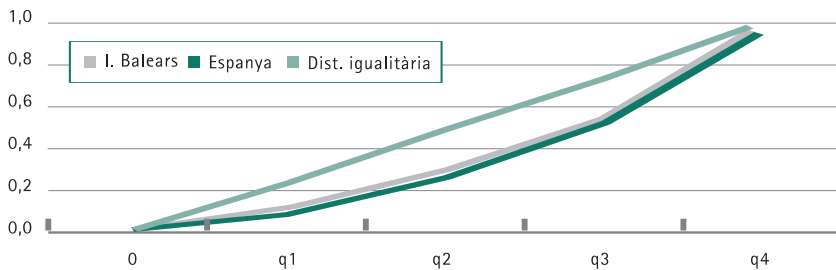
11. Com a referència, vegeu: Cantó, O.; Del Río, C.; Gradín, C., «La situación de los estudios de desigualdad y pobreza en España», *Cuadernos de Gobierno y Administración*, núm. 2, p. 25-94.

Gràfic III-1
 Relació entre l'índex de desigualtat relativa de Gini calculat a partir de la despesa en habitatge i el PIB, per comunitats autònomes

Font: Elaboració pròpia.

Gràfic III-2
 Corbes de Lorenz a partir de la despesa en habitatge

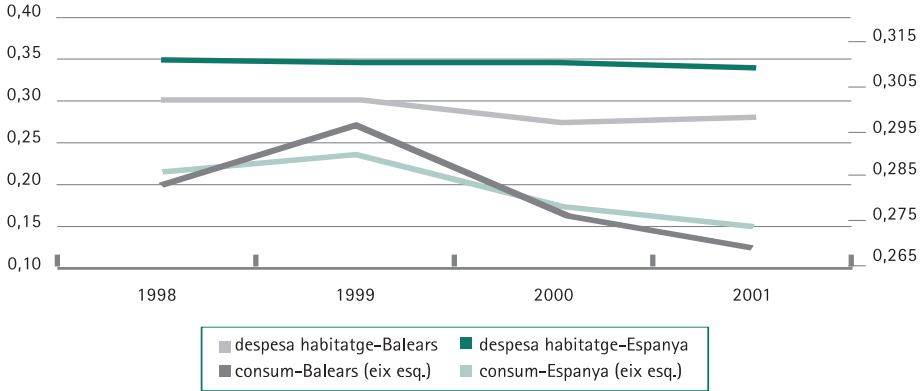

Font: Elaboració pròpia.

El gràfic III-2 mostra una corba de Lorenz amb la distribució acumulada de despesa en habitatge quan es diferencien les llars per quartils (és a dir, agrupacions del 25% de la població) des del 25% de la població amb menys recursos (quartil 1, q1) fins al 25% de la població amb més recursos (quartil 4, q4). En el cas d'una societat perfectament igualitària, el quartil 1 hauria d'acumular el 25% del consum equi-

valent total, i així successivament per a la resta de quartils, cosa que es correspondria amb la línia recta de quaranta-cinc graus del gràfic III-2. La comparació de les corbes de Lorenz per als casos balear i espanyol indica que les llars balears de l'ECPF presenten una distribució de rendes més igualitària que el conjunt de llars espanyoles, perquè la seva corba es més propera a la línia recta per a tots els quar-

Gràfic III-3
Evolució de l'índex de Gini a les Balears i a Espanya (1998-2001)

Font: Elaboració pròpia.

tils que l'espanyola. Així, doncs, segons les dades de l'ECPF, la millor distribució relativa de la despesa en habitatge a les Illes Balears que a Espanya no és assignable a grups concrets.

Finalment, un element complementari dels valors de desigualtat per al conjunt del període disponible (1998-2001) que abans s'han esmentat és l'evolució anual, la qual es presenta en el gràfic III-3.

En aquest gràfic es mostren els valors de desigualtat relativa per a les variables de consum i de despesa en habitatge, ambdues mesurades en termes nominals. A banda d'una menor desigualtat de les rendes de les llars balears respecte del conjunt espanyol en gairebé tots els anys i variables, es pot destacar que hi ha un cert patró —encara que feble— de reducció en el temps de les desigualtats entre les llars balears.¹²

1.4.

LA POBRESA RELATIVA A LES ILLES BALEARS

Quant a l'anàlisi de la pobresa a partir de les dades de despesa per equivalent adult de l'ECPF, s'ha adoptat una perspectiva de pobresa que, a més de tenir en compte la pobresa absoluta, també incorpora el fet que el cost d'accés a alguns béns i serveis és diferent en una societat rica que en una de pobra. Així, doncs, l'enfocament de pobresa adoptat és de pobresa relativa, la qual engloba la pobresa absoluta. Atès que el criteri per determinar el llindar de la pobresa sempre és arbitrari, s'ha seguit l'estàndard que es proposa en aquest tipus de treballs. (Vegeu la nota 11.) D'aquesta manera, i en la mateixa línia de les memòries anteriors, s'han considerat llars pobres aquelles llars amb un consum

12. Cal dir que el patró general que es detecta per als països europeus en la dècada dels noranta és d'un augment de les desigualtats.

equivalent inferior al 50% de la mediana de les llars de les Illes Balears.¹³ Com s'ha esmentat en la secció introductòria, la variable de consum utilitzada es mesura tant en termes reals com sense descomptar-ne la inflació.

A continuació es presenta el percentatge de llars que es troben per sota del llindar de pobresa relativa a cada comunitat

autònoma d'acord amb l'ECPF. (Vegeu el quadre III-3.)

Mentre que la columna 1 es refereix al valor quan el consum descompta l'efecte de la inflació, la columna 2 correspon als valors de consum nominal. Del quadre III-3, se'n destaca novament una millor posició relativa del percentatge de població per sota del llindar de pobresa a les

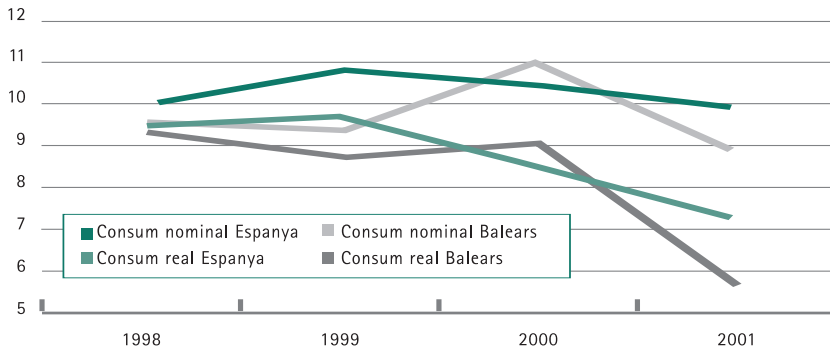
QUADRE III-3. PERCENTATGE DE LLARS PER SOTA DEL LLINDAR DE POBRESA PER CA (1998-2001)

	Consum en termes nominals	Consum en termes reals	PIB per càpita
Andalusia	10,4	10,2	76,0
Aragó	10,6	10,3	105,0
Astúries	8,2	7,7	84,7
Illes Balears	10,6	10,0	118,4
Illes Canàries	11,1	10,8	95,6
Cantàbria	7,7	7,5	93,7
Castella i Lleó	12,9	13,2	83,8
Castella-la Manxa	9,2	9,0	95,7
Catalunya	7,8	7,2	118,4
Com. Valenciana	9,2	8,8	101,2
Extremadura	9,5	8,9	71,0
Galícia	10,3	9,9	82,6
Madrid	10,1	9,5	127,5
Múrcia	10,0	9,4	81,4
Navarra	9,1	6,9	124,0
País Basc	7,1	6,9	117,2
La Rioja	9,5	9,3	120,4
Ceuta i Melilla	11,5	12,4	84,1
Espanya	10,8	10,4	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de l'ECPF i la comptabilitat nacional. La variable de consum correspon a la suma de la despesa en aliments i no duradors mesurats en termes d'equivalent adult.

13. Al contrari que en informes d'anys anteriors, la utilització de la mediana en lloc de la mitjana implica que ara únicament s'observaran reduccions en el nivell de pobresa si efectivament s'ha produït una redistribució de recursos en favor de la població pobre.

Gràfic III-4
Evolució del nombre de llars balears i espanyoles
en situació de pobresa (1998-2001)

Font: Elaboració pròpia.

Balears que a la mitjana espanyola. Així, mentre que el tram de llars pobres se situaria en el 10,6% a les Illes Balears, el valor es del 10,8% per al conjunt espanyol quan la mesura és el consum en termes nominals. D'altra banda, les diferències s'amplien quan s'utilitza la despesa en termes reals. Un darrer element d'interès és l'existència d'una certa correlació positiva entre el percentatge de llars pobres i el PIB per càpita.

Pel que fa a l'evolució del tram de llars en situació de pobresa relativa, vegeu el gràfic III-4.

Aquest gràfic mostra que globalment en el període 1998-2001 sembla que el nombre de llars pobres s'hauria reduït a les Balears, especialment quan se'n descompta l'efecte de la inflació. En efecte, el gràfic III-4 planteja una certa tendència cap a la reducció del tram de llars pobres a les

Illes Balears, el qual es mesura a partir del consum en termes reals, que passa del 9,4% l'any 1998 al 5,7% el 2001. La mateixa tendència s'observa per al cas espanyol, tot i que amb valors superiors. En canvi, aquesta tendència es presenta molt més esmorteïda quan s'utilitza la variable de consum sense descomptar-ne l'efecte de la inflació. En aquest sentit, resulta un element de reflexió el fet que els valors de pobresa relativa divergeixin en els valors obtinguts en funció que se'n descompti o no la pujada de preus. Les diferències sembla que plantegen que el patró de consum dissemblant entre les llars amb pocs recursos i la resta de població es podria haver vist afectat per taxes d'inflació superiors per a les llars amb més recursos. En qualsevol cas, aquesta hipòtesi necessitaria una anàlisi que controlàs el conjunt de recursos disponibles per a cada grup de població.

1.5.

CONSIDERACIONS FINALS

En aquest apartat s'ha analitzat el nivell de benestar econòmic de les llars balears, posant l'èmfasi tant en el valor mitjà dels seus indicadors com en la distribució entre les llars amb més recursos i les que en tenen menys. Els resultats plantegen una situació general d'augment del nivell de benestar, que es fonamenta en un augment del nivell de consum, acompanyat d'una reducció de les desigualtats relatives globals i de la pobresa. Els resultats són robustos a la utilització de diferents indicadors, com el consum i la despesa en habitatge per equivalent adult, tant quan se'n descompta l'efecte de la inflació com quan s'analitzen les variables en termes nominals.

En qualsevol cas, aquesta anàlisi deixa obert un estudi més profund de les causes que podrien explicar aquest procés. A tall d'exemple sembla adequat encetar una anàlisi del paper que ha desenvolupat la incorporació laboral de la dona en el major nivell de consum per equivalent adult de les llars balears per comparació a les llars del conjunt espanyol, així com la menor desigualtat relativa. En el mateix sentit, cal estudiar l'aportació de la major participació laboral dels joves, ja que el major nivell de benestar actual tal vegada s'assoleixi a costa d'un menor benestar futur. D'altra banda, l'anàlisi que s'ha fet ha estat de tipus estàtic: per exemple, s'ha determinat el percentatge de llars que en un determinat moment del temps es poden considerar pobres. Això no obstant, des de la perspectiva de la política

econòmica l'element clau haurien de ser els comportaments permanents i estructurals, i no tant els transitoris. Per això, fóra bo encetar l'anàlisi dels components dinàmics de les llars balears, entre els quals es troba la probabilitat que una llar que ara és pobre ho continuï sent en el futur.